

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

۳۴

مباحثی در حوزه سیاستگذاری اجتماعی

گزارش شاخص جهانی گرسنگی و وضعیت ایران در سال ۲۰۱۵

مهرماه ۱۳۹۵

دفتر مطالعات رفاه اجتماعی

معاونت رفاه اجتماعی

خلاصه مدیریتی

گزارش حاضر ترجمه «شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵» می‌باشد که توسط موسسه تحقیقات بین‌المللی سیاست مواد غذایی ارائه شده است. بر اساس این شاخص، میزان گرسنگی در هر کشور بر اساس چهار مولفه زیر محاسبه می‌شود:

۱. سوء تغذیه
۲. لاغری کودکان کمتر از ۵ سال
۳. کوتاه قدی کودکان کمتر از ۵ سال
۴. مرگ و میر کودکان کمتر از ۵ سال

لازم به ذکر است که محاسبه این شاخص تا سال ۲۰۱۵ بر اساس سه مولفه انجام شده است و در این سال، مولفه لاغری کودکان کمتر از ۵ سال گنجانده شده است. میزان این چهار مولفه طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۱۵ برای کشور ایران، به صورت زیر می‌باشد:

رتبه	سال	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۱.	۱۹۹۰	۵,۱	۸,۳	۲۶,۷	۵,۷	۱۸,۵
۲.	۲۰۱۵	۳,۲	۴	۶,۸	۱,۷	۶,۸

به این ترتیب ایران توانسته است میزان گرسنگی را از ۱۸,۵ به ۶,۸ کاهش دهد. درصد افراد دچار سوء تغذیه که معنای رایج گرسنگی را نشان می‌دهد، ۳,۲ درصد از جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند. بدین ترتیب باید برنامه‌های مقابله با فقر خوراکی برای این گروه از جمعیت، در اولویت قرار گیرد.

شاخص جهانی گرسنگی^۱، عمدتاً یک شاخص بهداشتی محسوب می‌گردد، ولی همانند سایر شاخص‌های بهداشتی، دارای ابعاد سیاسی و اجتماعی نیز بوده و در مباحث بررسی سطح توسعه یافتگی کشورها نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس گزارش جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۲ ایران چهارمین کشور موفق در عرصه مبارزه با گرسنگی بوده است و توانسته است در فاصله سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۰ کاهش ۶۰ درصدی را در شاخص گرسنگی تجربه نماید. نگاهی به شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵، نشان می‌دهد کشورهایی که بیشترین آسیب را از گرسنگی دیده‌اند، بیشتر درگیر اختلافات سیاسی، جنگ، بی‌ثباتی و بحران‌های ناشی از تغییرات اقلیمی هستند. این شاخص در سال‌های گذشته در اکثر کشورهای جهان در حال بهبود بوده و ایران نیز از این نظر هم

^۱ GHI

اکنون در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد و به لحاظ وضعیت مبارزه با گرسنگی رتبه ۲۵ را از آن خود کرده است که در زمره کشورهای با وضعیت مطلوب می‌باشد. همچنین روند شاخص گرسنگی کشور ایران طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰ نشان دهنده پیشرفت قابل توجه در این شاخص می‌باشد، چرا که میزان این شاخص از ۱۸,۵ در سال ۱۹۹۰ به ۶,۸ در سال ۲۰۱۵ کاهش پیدا کرده است و ادامه اقدامات موثر در این زمینه، می‌تواند ایران را به کشور اول منطقه در شاخص جهانی گرسنگی تبدیل نماید.

احمد میدری

معاون رفاه اجتماعی

عنوان: گزارش شاخص جهانی گرسنگی و وضعیت ایران در سال ۲۰۱۵

تهیه کنندگان: تقی طزری؛ ایمان آقا کریم علمدار؛ محمد حسین یوسف بیگی؛ ناظر علمی: احد رستمی؛

ناظر چاپ: ابراهیم نجار؛

Von Grebmer, Klaus; Bernstien, Jill; Prasai, Nilam; Yin, Sandra and Yohannes, Yisehac
(۲۰۱۵) Global Hunger Index: Armed Conflict and the Challenge of hunger, International
Food Policy Research Institute, Washington, DC

کلید واژه‌ها: گرسنگی، کم وزنی، مرگ و میر کودکان، لاغری، کوتاه قدی، سوء تغذیه.

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی؛ معاونت رفاه اجتماعی؛ دفتر مطالعات رفاه اجتماعی

شماره گزارش: ۳۴؛ تاریخ انتشار: مهرماه ۱۳۹۵

فهرست مطالب

- ۱- مقدمه..... ۴
- ۲- شاخص جهانی گرسنگی..... ۶
- ۳- شاخص گرسنگی در نقاط مختلف دنیا..... ۱۶
- ۴- جمع بندی..... ۱۷
- منابع..... ۱۹
- ۵- گزارشات منتشر شده معاونت رفاه اجتماعی..... ۲۰

فهرست جداول

- جدول شماره ۱: شدت شاخص جهانی گرسنگی..... ۶
- جدول شماره ۲: ضرایب مولفه‌های شاخص جهانی گرسنگی در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵..... ۷
- جدول شماره ۳: شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵..... ۹
- جدول شماره ۴: شاخص شیوع کوتاه قدی کودکان کمتر از پنج سال طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰..... ۱۳
- جدول شماره ۵: روند شاخص گرسنگی در ایران طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰..... ۱۴

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۱: تعداد تلفات انسانی ناشی از قحطی‌های بزرگ طی سال‌های ۲۰۱۰-۱۹۸۰ در نقاط مختلف دنیا..... ۵
- نمودار شماره ۲: میزان مرگ و میرهای ناشی از درگیری‌های بزرگ در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت طی سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۰۱..... ۸
- نمودار شماره ۳: شاخص شیوع کوتاه قدی کودکان کمتر از پنج سال طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰..... ۱۴
- نمودار شماره ۴: روند شاخص گرسنگی در ایران طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰..... ۱۴
- نمودار شماره ۵: بهترین و بدترین تجربه‌های جهانی در زمینه مبارزه با شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۰..... ۱۵
- نمودار شماره ۶: وضعیت شاخص گرسنگی در دنیا و نقاط مختلف طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰..... ۱۶

فهرست نقشه‌ها

- نقشه شماره ۱: رتبه‌بندی کشورها به تفکیک رنگ بر اساس میزان موفقیت در کاهش شاخص جهانی گرسنگی طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۵..... ۱۷
- نقشه شماره ۲: نقشه شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵ در دنیا..... ۱۸

۱- مقدمه

یکی از اهداف توسعه هزاره سازمان ملل، به نصف رساندن آمار افرادی است که از گرسنگی رنج می‌برند و مبنای آن سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۱۹۹۰ می‌باشد. هر ساله فائو یا سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد، داده‌هایی را درباره میزان کم‌غذایی منتشر می‌کند؛ یعنی درصدی از مردم یک کشور که مقدار کالری بسیار کمی (کمتر از ۱۸۰۰ کالری در روز) مصرف می‌کنند. این نماگر برای محاسبه پیشرفت کشورها در رسیدن به یکی از مهمترین هدف‌های توسعه هزاره^۱ استفاده می‌شود. «شاخص جهانی گرسنگی» که در این گزارش استفاده شده است، نماگر کم‌غذایی فائو را با نماگرهای لاغری، کوتاه قدی و مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال ترکیب می‌کند تا اثرات کم‌غذایی را بر کودکان که بسیار آسیب‌پذیر هستند و نقشی بسیار مهم برای آینده هر کشور دارند، نشان دهد. این شاخص، ماهیت چندبعدی گرسنگی را به نحو بهتری نشان می‌دهد.

شاخص جهانی گرسنگی^۲ توسط موسسه تحقیقات بین‌المللی سیاست موادغذایی^۳ که در زمینه پیشرفت در مبارزه با گرسنگی و سوء تغذیه و رژیم‌های غذایی سخت فعالیت می‌کند، ابداع شده است که وضعیت گرسنگی را در نقاط مختلف جهان مورد ارزیابی قرار می‌دهد، بینش‌هایی را درباره عوامل ایجادکننده گرسنگی ارائه داده و درجه موفقیت و ناکامی کشورها را در کاهش گرسنگی برجسته می‌سازد. هدف از تولید و انتشار شاخص جهانی گرسنگی این است که با ایجاد آگاهی و درک تفاوت‌های کشوری و منطقه‌ای گرسنگی، باعث اقداماتی در جهت کاهش گرسنگی شود؛ چرا که گرسنگی سلامت افراد جامعه را به مخاطره می‌اندازد و خود یکی از موانع توسعه محسوب می‌شود. همچنین هزینه‌های سنگینی همچون تلفات انسانی را به کشورهای مختلف

^۱ ریشه کن کردن فقر شدید و گرسنگی

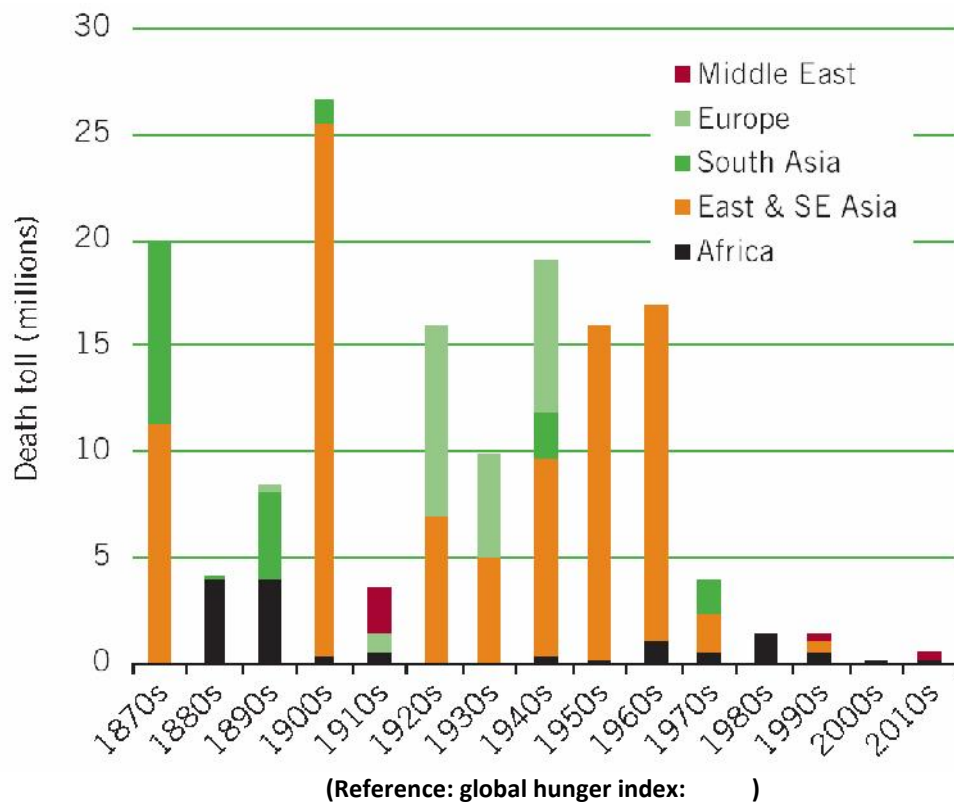
^۲ GHI

^۳ International Food Policy Research Institute

تحمیل می‌کند. نمودار زیر، تعداد تلفات ناشی از قحطی‌های بزرگ را در قاره‌های مختلف طی

سال‌های ۲۰۱۰-۱۸۷۰ نشان می‌دهد:

نمودار شماره ۱: تعداد تلفات انسانی ناشی از قحطی‌های بزرگ طی سال‌های ۲۰۱۰-۱۹۸۰ در نقاط مختلف دنیا

همچنان که در نمودار فوق مشاهده می‌شود، بیشترین تلفات انسانی ناشی از قحطی‌های بزرگ در آسیای جنوبی و منطقه شرق و جنوب شرق آسیا بوده است. به عنوان مثال در سال ۱۹۰۰ میلادی، بیش از ۵۰ میلیون نفر در منطقه آسیای جنوبی و منطقه شرق و جنوب شرق آسیا بر اثر قحطی‌های بزرگ از بین رفته‌اند که خود اهمیت توجه به این شاخص را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۰ نیز بیشترین تلفات انسانی ناشی از قحطی در منطقه خاورمیانه مشاهده می‌شود. بر اساس این واقعیات و به منظور کاهش هزینه‌های تحمیل شده ناشی از گرسنگی به جوامع، شاخص جهانی گرسنگی معرفی شد که بر اساس آن امکان مقایسه بین کشورها نیز فراهم شد. این شاخص، کشورها را بر اساس مقیاس صفر تا ۱۰۰ رتبه‌بندی می‌کند که صفر بهترین امتیاز (نبود گرسنگی) و ۱۰۰ بدترین

امتیاز است، اگر چه در عمل هیچ کدام از این دو حالت افراطی وجود ندارد. جدول زیر دسته‌بندی شدت شاخص جهانی گرسنگی را نشان می‌دهد:

جدول شماره ۱: شدت شاخص جهانی گرسنگی

مقیاس شدت شاخص جهانی گرسنگی				
۹,۹ ≥	۱۰-۱۹,۹	۲۰-۳۴,۹	۳۵-۴۹,۹	≥۵۰
کم	متوسط	جدی	در وضعیت هشدار	بسیار هشدار دهنده

مقادیر کمتر از ۱۰ بیانگر «گرسنگی پایین»، بین ۱۰ تا ۱۹,۹ بیانگر «گرسنگی متوسط»، بین ۲۰ تا ۳۴,۹ بیانگر گرسنگی «جدی»، بین ۳۵ تا ۴۹,۹ در وضعیت «هشداردهنده» و بیش از ۵۰ «بسیار هشداردهنده» است. میزان شاخص گرسنگی ایران در سال ۲۰۱۵، ۶,۸ می‌باشد که به معنای قرار گرفتن ایران در ردیف کشورهای با گرسنگی کم است.

۲- شاخص جهانی گرسنگی

شاخص جهانی گرسنگی^۱، وضعیت گرسنگی در نقاط مختلف جهان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. برای محاسبه شاخص جهانی گرسنگی تا سال ۲۰۱۲ از سه متغیر استفاده شده است که عبارتند از: درصد افراد دچار سوء تغذیه^۲، درصد کودکان کم وزن زیر ۵ سال^۳ و درصد کودکانی که قبل از ۵ سال می‌میرند^۴. مجموع این سه عدد تقسیم بر سه معادل شاخص جهانی گرسنگی بوده است. فرمول زیر این رابطه را نشان می‌دهد:

$$GHI = (PUN + CUW + CM) / 3$$

^۱ GHI

PUN : proportion of the population that is undernourished

^۳ CUW : prevalence of wasting in children under five years old

^۴ CM : proportion of children dying before the age of five

لازم به ذکر است که در محاسبه این شاخص در سال ۲۰۱۵ تغییراتی ایجاد شده است و متغیر درصد شیوع لاغری در کودکان کمتر از پنج سال نیز به مجموعه متغیرهای این شاخص اضافه شده است که با اضافه شدن این متغیر، نحوه محاسبه آن نیز اندکی دچار تغییر شده است. نحوه ضریب‌دهی به هر یک از مولفه‌ها در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵ در جدول زیر آمده است:

جدول شماره ۲: ضرایب مولفه‌های شاخص جهانی گرسنگی در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵

ردیف	مولفه	سال	وزن مولفه در	سال	وزن مولفه در
		۲۰۱۲	سال ۲۰۱۲	۲۰۱۵	سال ۲۰۱۵
۱	سوء تغذیه	✓	$\frac{1}{3}$	✓	$\frac{1}{3}$
۲	لاغری کودکان کمتر از ۵ سال	-	-	✓	$\frac{1}{6}$
۳	کوتاه قدی کودکان کمتر از ۵ سال	✓	$\frac{1}{3}$	✓	$\frac{1}{6}$
۴	مرگ و میر کودکان کمتر از ۵ سال	✓	$\frac{1}{3}$	✓	$\frac{1}{3}$

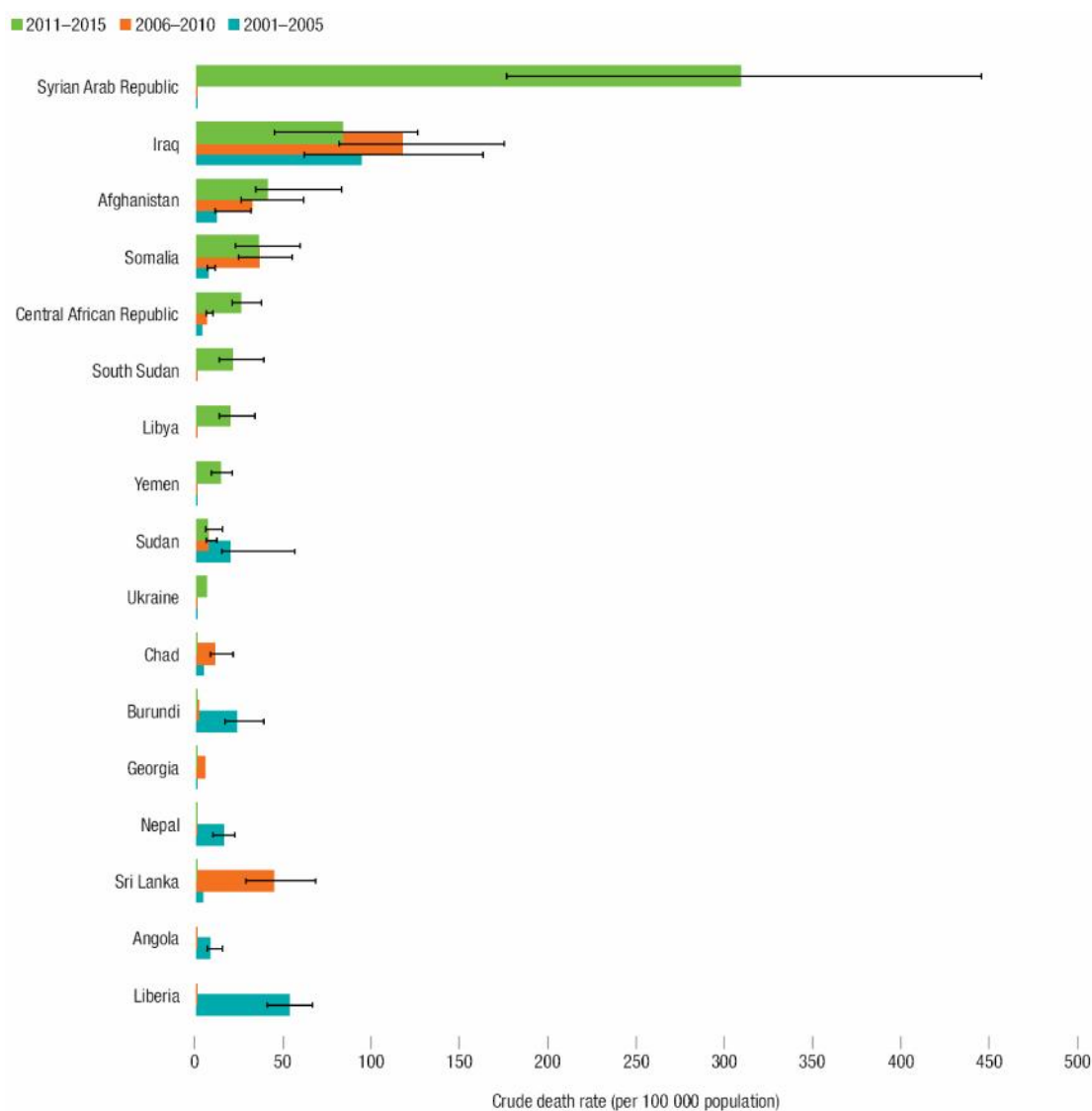
$$\text{GHI Score} = \frac{1}{3} \times \text{Standardized PUN} + \frac{1}{6} \times \text{Standardized CWA} + \frac{1}{6} \times \text{Standardized CST} + \frac{1}{3} \times \text{Standardized CM}$$

این شاخص، عمدتاً یک شاخص بهداشتی محسوب می‌گردد، ولی همانند سایر شاخص‌های بهداشتی، دارای ابعاد سیاسی و اجتماعی نیز بوده و در مباحث بررسی سطح توسعه یافتگی کشورها نیز بشدت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نگاهی به شاخص جهانی گرسنگی، نشان می‌دهد کشورهایی که بیشترین آسیب را از گرسنگی دیده‌اند، بیشتر درگیر اختلافات سیاسی، جنگ، بی‌ثباتی و بحران‌های ناشی از تغییرات اقلیمی هستند. سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) در گزارش خود می‌نویسد: «شرایط بد آب و هوایی، بلایای طبیعی، بی‌ثباتی سیاسی و جنگ‌های داخلی وضعیت را وخیم‌تر کرده است.» گفتنی است یک نفر از هر پنج نفر درگیر با گرسنگی در کشوری زندگی می‌کند که حاکمان

ضعیفی دارند. بر اساس آمار ارائه شده از سوی سازمان بهداشت جهانی، در کشورهایی که درگیری های سیاسی وجود دارد، میزان مرگ و میر ناشی از درگیری بسیار بالاست که این مساله با شاخص گرسنگی نیز ارتباط دارد. به عبارت دیگر، درگیری های داخلی، مقدمه ای برای افزایش گرسنگی و قحطی می باشد. نمودار زیر میزان مرگ و میرهای ناشی از درگیری های بزرگ را در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت طی سال های ۲۰۱۵-۲۰۰۱ نشان می دهد:

نمودار شماره ۲: میزان مرگ و میرهای ناشی از درگیری های بزرگ در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت طی سال های ۲۰۱۵-۲۰۰۱

(Reference: WORLD HEALTH STATISTICS:)

بر اساس نمودار فوق، رنگ سبز نشان دهنده مرگ و میرهایی است که در فاصله سال های

۲۰۱۱-۱۵ اتفاق افتاده است که در بین کشورهای مورد بررسی، کشور سوریه بالاترین میزان مرگ

و میر ناشی از درگیری‌های داخلی را تجربه کرده است. بعد از سوریه کشور عراق (رتبه ۷۰ در شاخص گرسنگی) و افغانستان (رتبه ۱۰۹ در شاخص گرسنگی) بیشترین مرگ و میر ناشی از درگیری را در این سال‌ها تجربه کرده‌اند. مقایسه مرگ و میرهای ناشی از درگیری‌های داخلی و شاخص گرسنگی، ارتباط جدی میان این دو شاخص را نشان می‌دهد و به همین دلیل، گزارش جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵، بر این ارتباط تاکید نموده است و شاخص جهانی گرسنگی را از دریچه اختلافات سیاسی و درگیری‌های داخلی مورد بررسی قرار داده است. با این حال، این شاخص در سال‌های گذشته در اکثر کشورهای جهان در حال بهبود بوده و ایران نیز از این حیث، هم اکنون در وضعیت مناسبی قرار دارد و به لحاظ وضعیت گرسنگی رتبه ۲۵ را از آن خود کرده است که در زمره کشورهای با وضعیت مطلوب می‌باشد. جدول زیر وضعیت شاخص گرسنگی و متغیرهای تشکیل دهنده آن را در سال ۲۰۱۵ نشان می‌دهد:

جدول شماره ۳: شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵

رتبه	کشور	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۱.	آرژانتین	۰,۲	۱,۶	۷,۷	۱,۳	۵
۲.	بلاروس	۰,۸	۲,۲	۳,۷	۰,۵	۵
۳.	بوسنی و هرزگوین	۰,۹	۲,۳	۸,۹	۰,۷	۵
۴.	برزیل	۱,۶	۱,۸	۶	۱,۴	۵
۵.	شیلی	۲,۵	۰,۳	۱,۸	۰,۸	۵
۶.	کاستاریکا	۳,۸	۱,۱	۳,۵	۱	۵
۷.	کرواسی	۲,۵	۱,۲	۱	۰,۵	۵
۸.	کوبا	۰,۸	۲,۱	۴,۹	۰,۶	۵
۹.	استونی	۲	۲,۴	۳,۶	۰,۳	۵
۱۰.	کویت	۳,۱	۲,۴	۵,۸	۱	۵
۱۱.	لتونی	۱,۴	۲,۵	۲,۹	۰,۸	۵
۱۲.	لیتوانی	۱,۴	۲,۶	۲,۹	۰,۵	۵
۱۳.	مونتنگرو	۰,۳	۲,۸	۹,۴	۰,۵	۵

رتبه	کشور	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۱۴	اوکراین	۱,۲	۱,۳	۷,۴	۱	۵
۱۵	عربستان سعودی	۱,۲	۴	۳,۴	۱,۶	۵,۱
۱۶	ترکیه	۰,۲	۱,۷	۹,۵	۱,۹	۵,۱
۱۷	اسلواکی	۴,۸	۲,۹	۳,۷	۰,۷	۵,۲
۱۸	رومانی	۰,۸	۲,۹	۹,۵	۱,۲	۵,۳
۱۹	تونس	۰,۴	۲,۸	۱۰,۱	۱,۵	۵,۶
۲۰	اروگوئه	۳,۳	۱,۳	۱۰,۷	۱,۱	۵,۷
۲۱	اردن	۱,۸	۲,۴	۷,۸	۱,۹	۵,۸
۲۲	مقدونیه	۲,۴	۴,۳	۷,۷	۰,۷	۵,۹
۲۳	لبنان	۳	۳,۵	۹,۹	۰,۹	۶,۴
۲۴	روسیه	۰,۷	۴,۴	۱۲,۳	۱	۶,۶
۲۵	جمهوری اسلامی ایران	۳,۲	۴	۶,۸	۱,۷	۶,۸
۲۶	ونزوئلا	۱,۳	۳,۵	۱۲,۸	۱,۵	۷
۲۷	صربستان	۶,۹	۳,۹	۶	۰,۷	۷,۱
۲۸	مکزیک	۴,۳	۱,۶	۱۳,۶	۱,۵	۷,۳
۲۹	قزاقستان	۲,۵	۴,۱	۱۳,۱	۱,۶	۸
۳۰	جامائیکا	۸,۱	۳,۵	۴,۸	۱,۷	۸,۱
۳۱	ترینیداد و توباگو	۷,۴	۴,۳	۳,۶	۲,۱	۸,۳
۳۲	بلغارستان	۹	۳,۲	۷,۶	۱,۲	۸,۵
۳۳	گرجستان	۷,۴	۲,۴	۱۱,۸	۱,۳	۸,۵
۳۴	چین	۹,۳	۲,۳	۹,۴	۱,۳	۸,۶
۳۵	الجزایر	۲,۹	۴,۱	۱۱,۷	۲,۵	۸,۷
۳۶	فیجی	۴,۵	۶,۶	۳,۷	۲,۴	۸,۷
۳۷	کلمبیا	۸,۸	۰,۹	۱۲,۷	۱,۷	۸,۸
۳۸	مولداوی	۱۲,۲	۱,۹	۶,۴	۱,۵	۹,۱
۳۹	پرو	۷,۵	۰,۴	۱۷,۵	۱,۷	۹,۱
۴۰	قرقیزستان	۶	۲,۸	۱۲,۹	۲,۴	۹,۴
۴۱	موراکو	۴,۴	۲,۳	۱۴,۹	۳	۹,۵
۴۲	پاناما	۹,۵	۱	۱۴,۳	۱,۸	۹,۶
۴۳	آذربایجان	۱,۷	۳,۱	۱۸	۳,۴	۱۰
۴۴	مالزی	۲	۱۰,۷	۱۱,۲	۰,۹	۱۰,۳
۴۵	سورینام	۸	۵	۸,۸	۲,۳	۱۰,۴

رتبه	کشور	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۴۶	پاراگوئه	۱۰,۴	۲,۷	۱۰,۸	۲,۲	۱۰,۵
۴۷	جمهوری دومینیکن	۱۲,۳	۲,۴	۷,۱	۲,۸	۱۰,۸
۴۸	السالوادور	۱۲,۴	۲	۱۴	۱,۶	۱۱,۱
۴۹	ارمنستان	۵,۸	۴,۲	۲۰,۸	۱,۶	۱۱,۲
۵۰	تایلند	۷,۴	۶,۷	۱۶,۳	۱,۳	۱۱,۹
۵۱	آفریقای جنوبی	۱,۷	۳,۶	۲۲,۹	۴,۴	۱۲,۴
۵۲	گابن	۲,۷	۳,۴	۱۷,۵	۵,۶	۱۲,۵
۵۳	ترکمنستان	۳,۲	۵,۵	۱۳,۸	۵,۵	۱۲,۹
۵۴	آلبانی	۸,۵	۷,۲	۱۷,۸	۱,۵	۱۳,۲
۵۵	ازبکستان	۴,۲	۵,۸	۱۷,۹	۴,۳	۱۳,۳
۵۶	هندوراس	۱۲,۲	۱,۴	۲۲,۷	۲,۲	۱۳,۴
۵۷	مصر	۱,۹	۹,۵	۲۲,۳	۲,۲	۱۳,۵
۵۸	نیکاراگوئه	۱۶,۶	۱,۱	۱۵,۹	۲,۴	۱۳,۶
۵۹	اکوادور	۱۰,۹	۲,۳	۲۵,۲	۲,۳	۱۴
۶۰	گویان	۱۰,۶	۶,۴	۱۲	۳,۷	۱۴,۴
۶۱	مغولستان	۲۰,۵	۱	۱۰,۸	۳,۲	۱۴,۷
۶۲	ویتنام	۱۱	۵,۷	۱۹,۴	۲,۴	۱۴,۷
۶۳	غنا	۲,۳	۴,۷	۱۸,۸	۷,۸	۱۵,۵
۶۴	بولیوی	۱۵,۹	۱,۶	۲۳,۸	۳,۹	۱۶,۹
۶۵	فیلیپین	۱۳,۵	۷,۹	۳۰,۳	۳	۲۰,۱
۶۶	گوآتمالا	۱۵,۶	۲,۱	۴۴	۳,۱	۲۱,۱
۶۷	گامبیا	۵,۳	۱۱,۵	۲۴,۵	۷,۴	۲۱,۵
۶۸	بنین	۷,۵	۴,۵	۳۴	۸,۵	۲۱,۸
۶۹	اندونزی	۷,۶	۱۳,۵	۳۶,۴	۲,۹	۲۲,۱
۷۰	عراق	۲۲,۸	۷,۴	۲۲,۶	۳,۴	۲۲,۲
۷۱	نپال	۷,۸	۱۱,۳	۳۷,۴	۴	۲۲,۲
۷۲	کامبوج	۱۴,۲	۹,۶	۳۲,۴	۳,۸	۲۲,۶
۷۳	موریتانی	۵,۶	۱۱,۶	۲۲	۹	۲۲,۶
۷۴	توگو	۱۱,۴	۶,۵	۲۷,۵	۸,۵	۲۳
۷۵	بوتسوانا	۲۴,۱	۵,۵	۲۳,۱	۴,۷	۲۳,۱
۷۶	سنگال	۲۴,۶	۵,۹	۱۸,۷	۵,۵	۲۳,۲
۷۷	لسوتو	۱۱,۲	۲,۸	۳۳,۲	۹,۸	۲۳,۵

رتبه	کشور	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۷۸	میانمار	۱۴,۲	۷,۹	۳۵,۱	۵,۱	۲۳,۵
۷۹	کنیا	۲۱,۲	۴	۲۶	۷,۱	۲۴
۸۰	کامرون	۹,۹	۵,۸	۳۲,۶	۹,۵	۲۴,۲
۸۱	سريلانكا	۲۲	۲۱,۴	۱۴,۷	۱	۲۵,۵
۸۲	سوازیلند	۲۶,۸	۲	۲۵,۵	۸	۲۶
۸۳	ساحل عاج	۱۳,۳	۷,۶	۲۹,۶	۱۰	۲۶,۳
۸۴	جمهوری کنگو	۳۰,۵	۵,۹	۲۵	۴,۹	۲۶,۶
۸۵	بنگلادش	۱۶,۴	۱۴,۳	۳۶,۱	۴,۱	۲۷,۳
۸۶	مالاوی	۲۰,۷	۳,۸	۴۲,۴	۶,۸	۲۷,۳
۸۷	اوگاندا	۲۵,۵	۴,۸	۳۳,۷	۶,۶	۲۷,۶
۸۸	لاتوس	۱۸,۵	۶,۴	۴۳,۸	۷,۱	۲۸,۵
۸۹	تانزانیا	۳۲,۱	۳,۸	۳۴,۷	۵,۲	۲۸,۷
۹۰	گینه	۱۶,۴	۷,۸	۳۳,۵	۱۰,۱	۲۸,۸
۹۱	کره شمالی	۴۱,۶	۴	۲۷,۹	۲,۷	۲۸,۸
۹۲	هند	۱۵,۲	۱۵	۳۸,۸	۵,۳	۲۹
۹۳	مالی	۴,۱	۱۲,۷	۳۸,۳	۱۲,۳	۲۹,۶
۹۴	گینه بیسائو	۲۰,۷	۶	۲۷,۶	۱۲,۴	۳۰,۳
۹۵	رواندا	۳۱,۶	۳	۴۴,۳	۵,۲	۳۰,۳
۹۶	تاجیکستان	۳۳,۲	۹,۹	۲۶,۸	۴,۸	۳۰,۳
۹۷	لیبریا	۳۱,۹	۵,۶	۳۲,۱	۷,۱	۳۰,۸
۹۸	زیمباوه	۳۳,۴	۳,۳	۲۷,۶		۳۰,۸
۹۹	بورکینافاسو	۲۰,۷	۱۰,۹	۳۲,۹	۹,۸	۳۱,۸
۱۰۰	نامیبیا	۴۲,۳	۷,۱	۲۳,۱	۵	۳۱,۸
۱۰۱	موزامبیک	۲۵,۳	۶,۱	۴۳,۱	۸,۷	۳۲,۵
۱۰۲	آنگولا	۱۴,۲	۵,۹	۳۱,۵	۱۶,۷	۳۲,۶
۱۰۳	نیجریه	۷	۱۸,۱	۳۶,۴	۱۱,۷	۳۲,۸
۱۰۴	جیبوتی	۱۵,۹	۲۱,۵	۳۳,۵	۷	۳۳,۲
۱۰۵	اتیوپی	۳۲	۸,۷	۴۰,۴	۶,۴	۳۳,۹
۱۰۶	پاکستان	۲۲	۱۰,۵	۴۵	۸,۶	۳۳,۹
۱۰۷	یمن	۲۶,۱	۱۳,۳	۴۶,۶	۵,۱	۳۴,۲
۱۰۸	نیجر	۹,۵	۱۸,۷	۴۳	۱۰,۴	۳۴,۵
۱۰۹	افغانستان	۲۶,۸	۹,۵	۴۰,۹	۹,۷	۳۵,۴

رتبه	کشور	درصد جمعیت دچار سوء تغذیه در جامعه	درصد شیوع لاغری در کودکان زیر ۵ سال	درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان زیر ۵ سال	درصد وقوع مرگ و میر در کودکان زیر ۵ سال	امتیاز
۱۱۰.	ماداگاسکار	۳۳	۹,۸	۴۹,۳	۵,۶	۳۶,۳
۱۱۱.	هائیتی	۵۳,۴	۵,۲	۲۱,۹	۷,۳	۳۷,۳
۱۱۲.	سیرالئون	۲۲,۳	۹,۴	۳۷,۹	۱۶,۱	۳۸,۹
۱۱۳.	تیمور شرقی	۲۶,۹	۱۸,۹	۵۷,۷	۵,۵	۴۰,۷
۱۱۴.	زامبیا	۴۷,۸	۶	۴۰,۱	۸,۷	۴۱,۱
۱۱۵.	چاد	۳۴,۴	۱۵,۷	۳۸,۷	۱۴,۸	۴۶,۴
۱۱۶.	جمهوری آفریقای مرکزی	۴۷,۷	۷,۴	۴۰,۷	۱۳,۹	۴۶,۹

کشور ایران در بین مولفه‌های تشکیل دهنده شاخص گرسنگی، در مولفه درصد شیوع کوتاه قدی در کودکان کمتر از ۵ سال، وضعیت ضعیف‌تری نسبت به سایر مولفه‌ها دارد و به همین دلیل، شاخص گرسنگی برای کشور ایران، به لحاظ نمره کل، بالاتر از ۵ شده است. در صورتی که ایران بتواند این مولفه را کاهش دهد و از طریق برنامه‌ریزی مناسب نسبت به کاهش کوتاه قدی در کودکان کمتر از ۵ سال اقدام کند، کشور ایران خواهد توانست جایگاه خود را در بین کشورهای با وضعیت سبز (نمره کمتر از ۵) قرار دهد. هر چند که اقدامات انجام شده ایران در زمینه پیشگیری از شیوع کوتاه قدی در کودکان کمتر از پنج سال طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰ قابل توجه بوده است و توانسته است آمارهای مناسبی را از خود به جا بگذارد. جدول زیر وضعیت شاخص شیوع کوتاه قدی را در کودکان کمتر از پنج سال برای کشور ایران طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰ نشان می‌دهد:

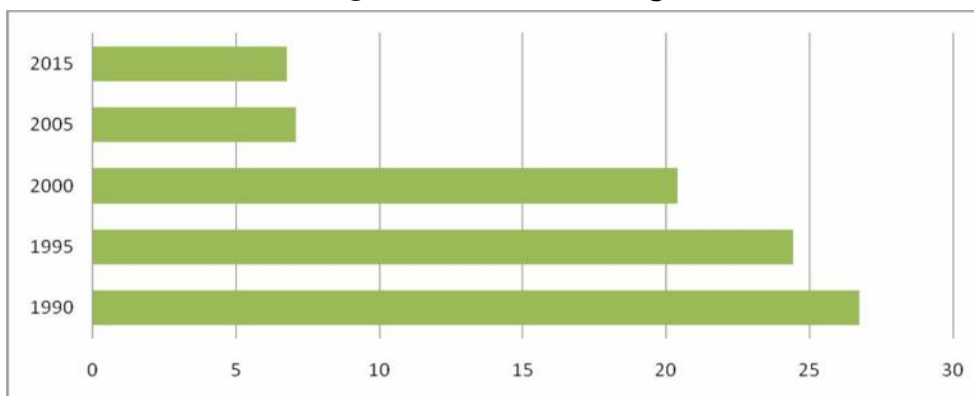
جدول شماره ۴: شاخص شیوع کوتاه قدی کودکان کمتر از پنج سال طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰

شاخص	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۱۵
شیوع کوتاه قدی در کودکان کمتر از پنج سال	۲۶,۷	۲۴,۴	۲۰,۴	۷,۱	۶,۸

طبق آمارهای جدول فوق کشور ایران در شاخص شیوع کوتاه قدی در کودکان کمتر از پنج سال از ۲۶,۷ درصد در سال ۱۹۹۰ به ۶,۸ درصد در سال ۲۰۱۵ رسیده است که حاکی از اقدامات بسیار مناسب در زمینه این شاخص می‌باشد. بنابراین نگاهی به این شاخص و اقدامات انجام شده ایران

در این زمینه می‌تواند نشان دهنده وضعیت بهتر ایران در سال‌های آتی باشد و با بررسی روند رشد ایران در شاخص گرسنگی طی سال‌های اخیر، این انتظار چندان غیرواقعیانه نخواهد بود.

نمودار شماره ۳: شاخص شیوع کوتاه قدی کودکان کمتر از پنج سال طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۱۵

(Reference: global hunger index:)

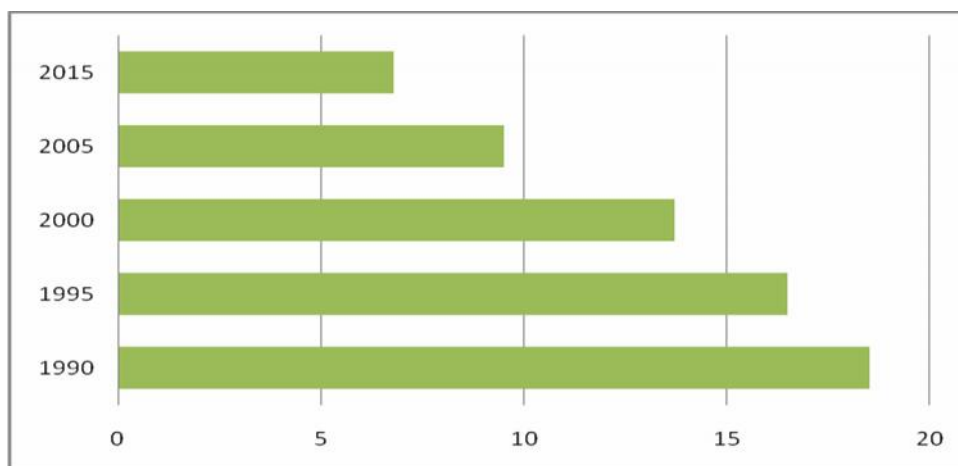
جدول زیر روند رشد کشور ایران در شاخص گرسنگی را نشان می‌دهد:

جدول شماره ۵: روند شاخص گرسنگی در ایران طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۱۵

کشور	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۲۰۰۰	۲۰۰۵	۲۰۱۵
ایران	۱۸,۵	۱۶,۵	۱۳,۷	۹,۵	۶,۸

شاخص گرسنگی کشور ایران در سال ۱۹۹۰ معادل ۱۸,۵ بوده است که با تلاش و برنامه‌ریزی در حوزه‌های مختلف، میزان این شاخص در سال ۲۰۱۵ به ۶,۸ رسیده است که موفقیت بزرگی محسوب می‌شود و ادامه این اقدامات، می‌تواند ایران را به کشور اول منطقه در زمینه این شاخص و مولفه‌های تشکیل دهنده آن تبدیل نماید.

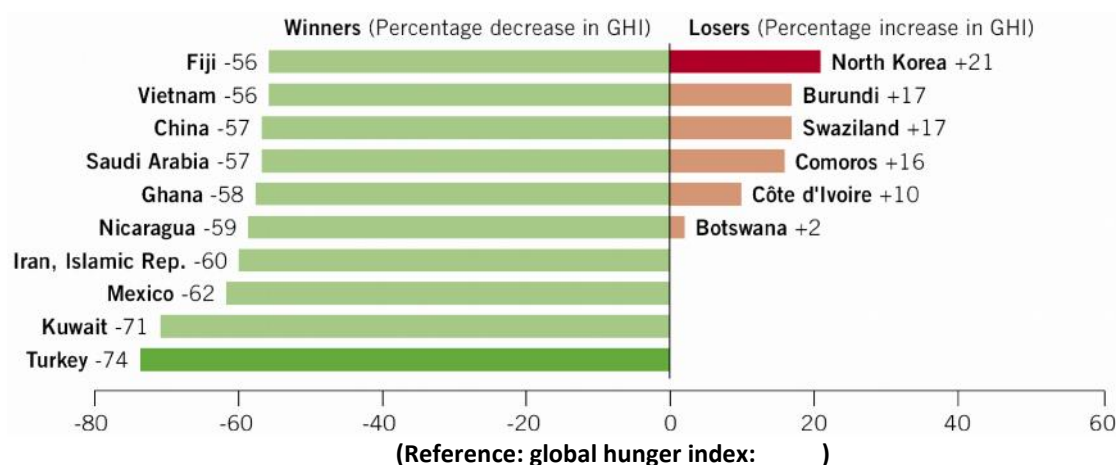
نمودار شماره ۴: روند شاخص گرسنگی در ایران طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۱۵

(Reference: global hunger index:)

لازم به ذکر است که ایران در زمره موفقترین کشورهایی است که توانسته است با گرسنگی مبارزه نماید و در این زمینه به پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای رسیده است. بر اساس گزارش جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۲ ایران چهارمین کشور موفق در عرصه مبارزه با گرسنگی بوده است و توانسته است در فاصله سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۰ کاهش ۶۰ درصدی را در شاخص گرسنگی تجربه نماید. کره شمالی نیز در این بازه زمانی به عنوان بیشترین پسرقت در شاخص گرسنگی معرفی شده است که میزان شاخص گرسنگی در این کشور ۲۱ درصد افزایش یافته است. نمودار بعدی بهترین و بدترین تجربیات کشورها را در زمینه مبارزه با شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۰ نشان می‌دهد. بهترین تجربه در این زمینه متعلق به کشور ترکیه (۷۴ درصد موفقیت)، کویت (۷۱ درصد موفقیت)، مکزیک (۶۲ درصد موفقیت) و ایران (۶۰ درصد موفقیت) و بدترین تجربه‌ها متعلق به کشور کره شمالی (۲۱ درصد پسرقت)، برونیدی (۱۷ درصد پسرقت)، سوازیلند (۱۷ درصد پسرقت) و کومور (۱۶ درصد پسرقت) می‌باشد:

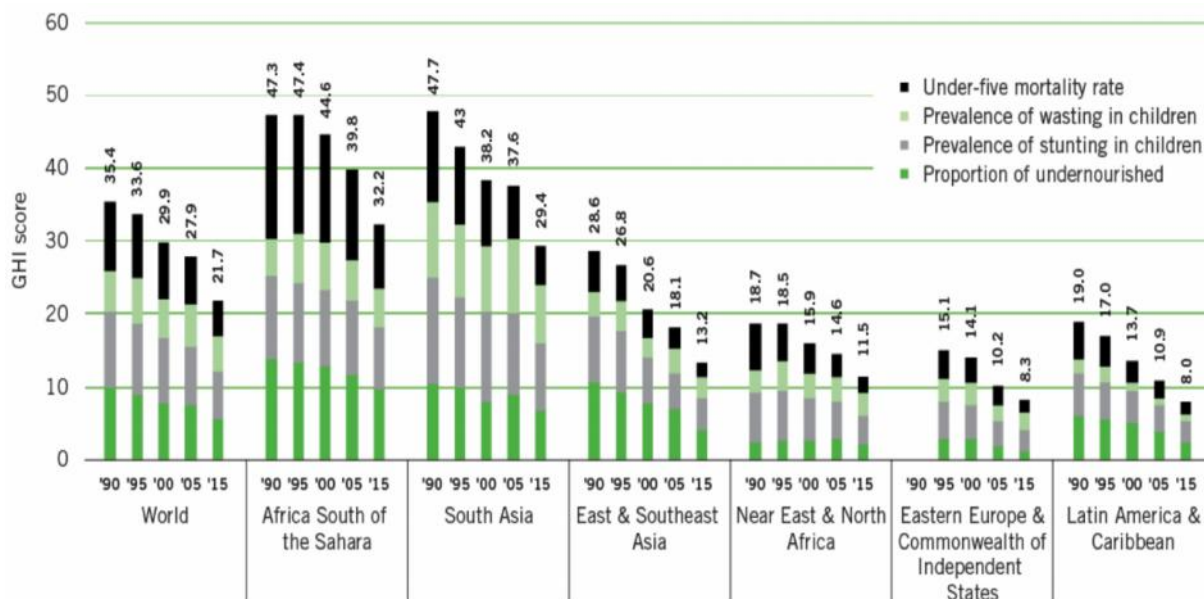
نمودار شماره ۵: بهترین و بدترین تجربه‌های جهانی در زمینه مبارزه با شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۱۲-۱۹۹۰

۳- شاخص گرسنگی در نقاط مختلف دنیا

نمودار زیر وضعیت شاخص جهانی گرسنگی را در دنیا، جنوب آفریقا و صحرای بزرگ آفریقا، آسیای جنوبی، شرق و جنوب شرقی آسیا، خاور نزدیک و شمال آفریقا، اروپای شرقی و کشورهای مستقل مشترک المنافع، امریکای لاتین و کارائیب طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰ نشان می‌دهد:

نمودار شماره ۶: وضعیت شاخص گرسنگی در دنیا و نقاط مختلف طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰

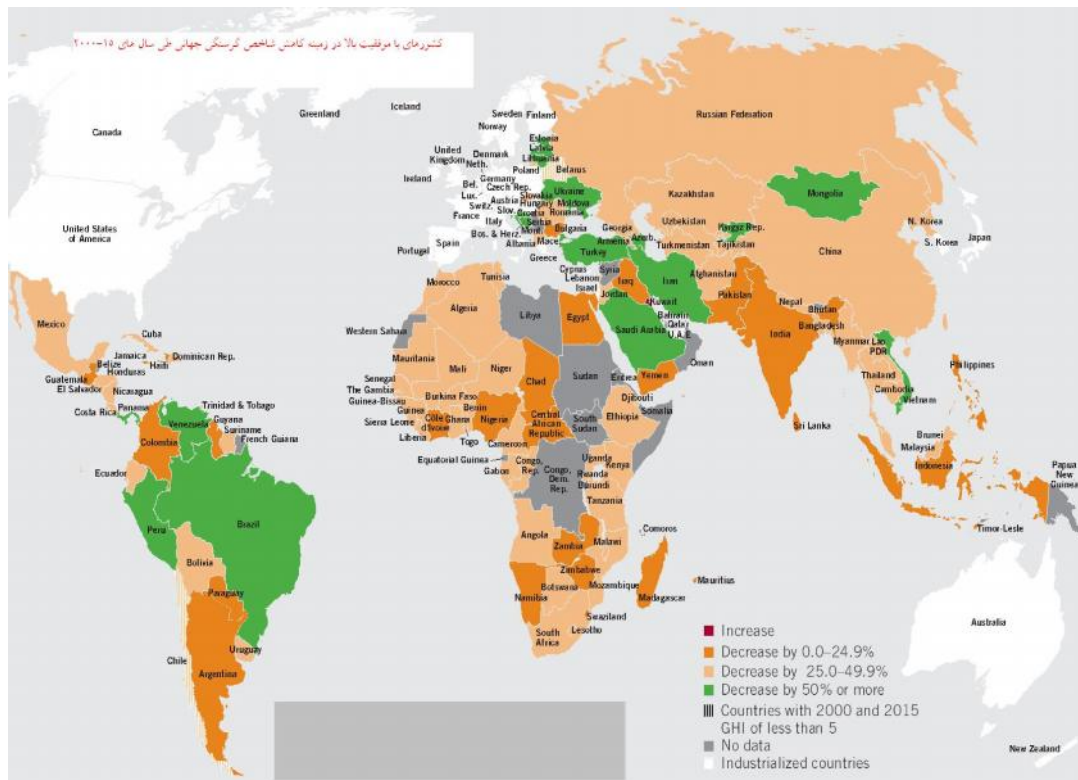

(Reference: global hunger index:)

بر اساس نمودار بالا، وضعیت شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۱۵-۱۹۹۰ در دنیا و مناطق مختلف رو به کاهش بوده است و از این حیث، موفقیت بزرگی برای کشورهای مختلف حاصل شده است. بیشترین موفقیت در کاهش این شاخص طی سال‌های مزبور در منطقه شرق و جنوب شرق آسیا رخ داده است و شاخص گرسنگی از ۲۸,۶ در سال ۱۹۹۰ به ۱۳,۲ در سال ۲۰۱۵ رسیده است. نقشه شماره یک، وضعیت فعالیت کشورهای مختلف را در زمینه کاهش شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۵ نشان می‌دهد. کشورهایی که با رنگ سبز نشان داده شده‌اند، کشورهایی هستند که توانسته‌اند در این بازه ۱۵ ساله، کاهش ۵۰ درصدی یا بیشتر در شاخص گرسنگی کشور خود تجربه نمایند که ایران نیز یکی از این کشورها

می‌باشد و نشان می‌دهد اقدامات انجام شده در زمینه کاهش شاخص گرسنگی در راستای اهداف تعیین شده بوده است.

نقشه شماره ۱: رتبه‌بندی کشورها به تفکیک رنگ بر اساس میزان موفقیت در کاهش شاخص جهانی گرسنگی طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۵

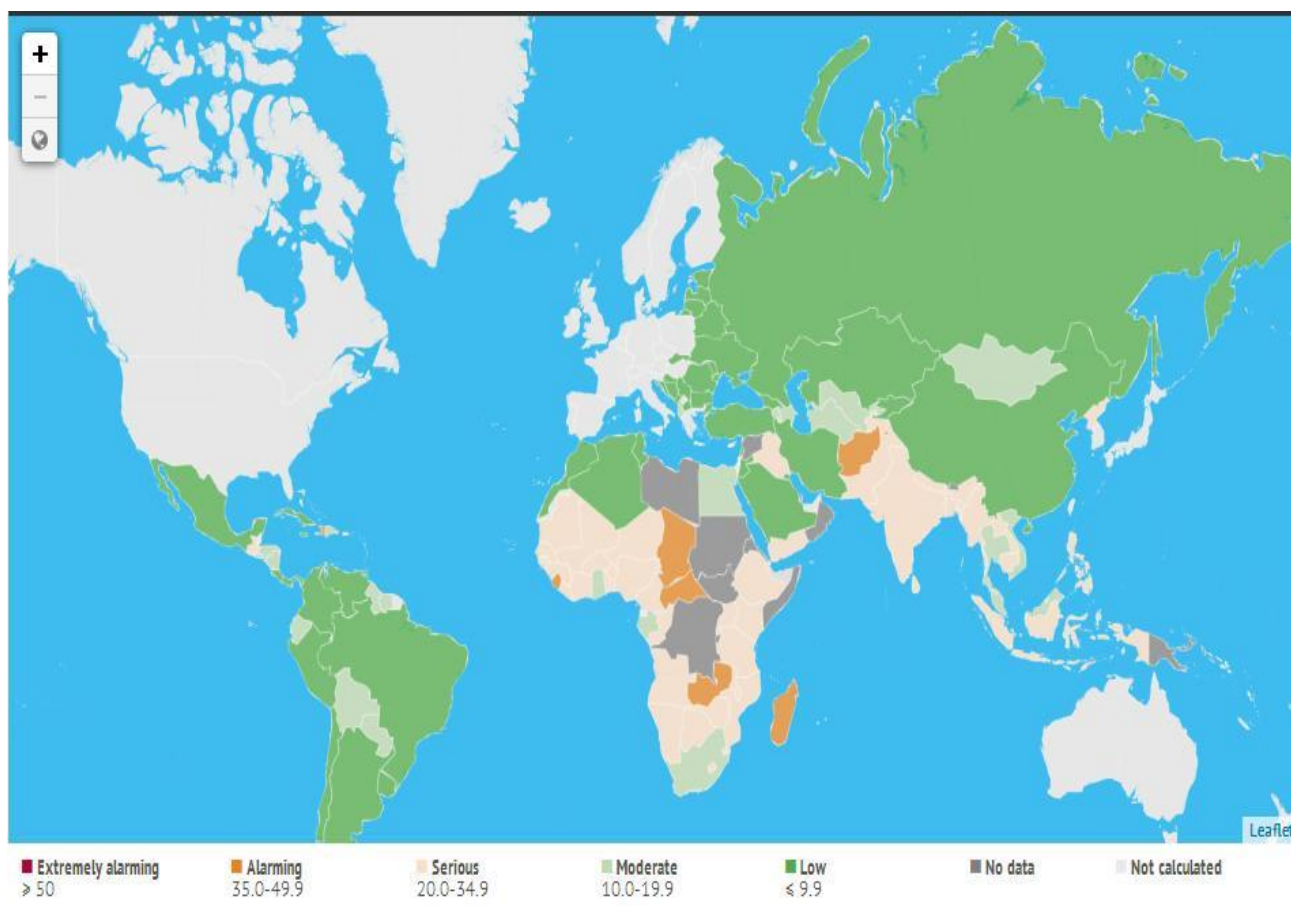
(Reference: global hunger index:)

۴- جمع بندی

گرسنگی یکی از مسایل مهم جهانی است که در سراسر دنیا، چه در کشورهای پیشرفته اروپایی و چه در کشورهای فقیر آفریقایی، وجود دارد. تنها تفاوت کشورها در زمینه این مساله، گستردگی آن است. کشورهای آفریقایی و فقیر جهان سومی به علت‌های مختلفی همانند جنگ، وضعیت آب و هوایی یا مشکلات سیاسی با مشکلات بسیاری روبه رو هستند که باعث شده تا مردم این کشورها در مواقع بسیاری به ساده‌ترین نیازهای روزمره همانند آب و غذا دسترسی نداشته باشند. این شاخص، عمدتاً یک شاخص بهداشتی محسوب می‌گردد، ولی همانند سایر شاخص‌های بهداشتی دارای ابعاد سیاسی و اجتماعی نیز بوده و در مباحث بررسی سطح توسعه‌یافتگی کشورها نیز بشدت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شاخص در سال‌های گذشته در اکثر کشورهای جهان در

حال بهبود بوده و ایران نیز از این نظر هم اکنون در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد. شاخص گرسنگی کشور ایران در سال ۱۹۹۰ معادل ۱۸,۵ بوده است که با تلاش و برنامه‌ریزی در حوزه‌های مختلف، میزان این شاخص در سال ۲۰۱۵ به ۶,۸ رسیده است که موفقیت بزرگی محسوب می‌شود و ادامه این اقدامات، می‌تواند ایران را به کشور اول منطقه در زمینه شاخص گرسنگی و مولفه‌های آن تبدیل کند. بررسی مولفه‌های شاخص گرسنگی ایران نشان می‌دهد که بیشترین ضعف در زمینه شیوع کوتاه قدی در کودکان کمتر از ۵ سال مشاهده می‌شود، که باعث شده است ایران در جایگاه ۲۵ دنیا قرار گیرد و در صورتی که وضعیت این مولفه بهبود پیدا کند و به کمتر از ۵ درصد برسد، می‌توان انتظار داشت که ایران در زمره کشورهای پیشرو در زمینه مبارزه با گرسنگی قرار گیرد.

نقشه شماره ۲: نقشه شاخص جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۵ در دنیا

(Reference: global hunger index:)

منابع

- Global Hunger Index, ٢٠١٢
- Global Hunger Index, ٢٠١٥
- World Health Statistics, ٢٠١٦

۵- گزارشات منتشر شده معاونت رفاه اجتماعی

۱. وضعیت فقر و نابرابری در ایران در دوره ۸ ساله ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (آذرماه ۹۲)
۲. نقدی بر واگذاری بیمه‌های درمان به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ (دفتر بیمه‌های سلامت) (آذرماه ۹۲)
۳. نقدی بر ادغام سازمان‌های بیمه‌گر در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: تجربه سایر کشورها؛ (دفتر بیمه‌های سلامت) (آذرماه ۹۲)
۴. نقد و بررسی داده‌های سالنامه آماری در حوزه آسیب‌های اجتماعی؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دیماه ۹۲)
۵. تحلیل محتوای اخبار آسیب‌های اجتماعی در رسانه‌ها؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دیماه ۹۲)
۶. بررسی وضعیت طلاق در کشور بین سال‌های ۸۴ و ۹۱؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دیماه ۹۲)
۷. نگاهی به گفتمان رهبر معظم انقلاب پیرامون سبک زندگی، تعاون و اقتصاد مقاومتی؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (دیماه ۹۲)
۸. توانمندسازی خانوارهای ساکن در محله‌های فقیرنشین همگام با هدفمندسازی یارانه‌ها؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (بهمن ماه ۹۲)
۹. برنامه راهبردی کاهش فقر در ایران؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اسفند ۹۲)
۱۰. طرح جامع ظرفیت‌سازی سازمان‌های مردم‌نهاد در حوزه رفاه و تأمین اجتماعی؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اسفند ۹۲)
۱۱. برنامه یارانه خوراک در آمریکا (SNAP)؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اسفند ۹۲)
۱۲. مشروط‌سازی دریافت یارانه نقدی به انجام آزمایشات رایگان پزشکی؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (اردیبهشت ماه ۹۳)
۱۳. پتانسیل تحقق نیافته ایران، مخزن استعدادهای بهره‌بردار نشده؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (خرداد ماه ۹۳)
۱۴. نگاهی به پدیده سوء مصرف مواد مخدر در ایران؛ (دفتر امور آسیب‌های اجتماعی) (خرداد ماه ۹۳)
۱۵. شکل‌گیری دولت رفاه و سرمایه‌داری هماهنگ در ژاپن و آلمان؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۶. مشارکت اجتماعات محلی در شناسایی فقرا؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)
۱۷. نگاهی به شاخص جهانی گرسنگی و وضعیت ایران؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (تیرماه ۹۳)

۱۸. طراحی پرسشنامه برای شناسایی خانوارهای فقیر؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مرداد ماه ۹۳)
۱۹. شاخص رشد و تکامل کودک ۲۰۱۲: پیشرفت ها، چالش ها و نابرابری؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مرداد ماه ۹۳)
۲۰. بررسی پدیده خودکشی در ایران؛ (دفتر امور آسیب های اجتماعی) (شهریور ماه ۹۳)
۲۱. شاخص امنیت غذایی جهانی سال ۲۰۱۴؛ (معاونت رفاه اجتماعی) (شهریور ماه ۹۳)
۲۲. برنامه های حمایت اجتماعی در ترکیه؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مهر ماه ۹۳)
۲۳. اندازه گیری وسعت و اجزای فقر کودکان با روش فقر چند بعدی؛ (معاونت رفاه اجتماعی با همکاری سازمان بهزیستی کشور) (آبان ماه ۹۳)
۲۴. نقش سازمان اشتغال در خارج از کشور فیلیپین و مقررات استخدام و اشتغال کارگران در خارج از کشور؛ (معاونت رفاه اجتماعی با همکاری معاونت اشتغال و کار آفرینی) (آذر ماه ۹۴)
۲۵. رتبه بندی سازمان بهزیستی از نظر شاخص های توانمندی زنان سرپرست خانوار کشور؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مرداد ماه ۹۳)
۲۶. اشتغال عمومی؛ راهکار مقابله با بیکاری در شرایط رکود تورمی؛ (معاونت رفاه اجتماعی با همکاری معاونت اشتغال و کار آفرینی) (اردیبهشت ماه ۹۴)
۲۷. برنامه مشاغل عمومی در آفریقای جنوبی؛ (معاونت رفاه اجتماعی) (خرداد ماه ۹۴)
۲۸. حمایت اجتماعی در جهان: حمایت اجتماعی از کودکان؛ (دفتر بیمه های اجتماعی) (تیر ماه ۹۴)
۲۹. بررسی شاخص موفقیت لگاتوم در سال ۲۰۱۴ و مقایسه وضعیت ایران با کشورهای منطقه؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (مهر ماه ۹۴)
۳۰. بررسی شاخص پیشرفت اجتماعی در سال ۲۰۱۴؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (آبان ماه ۹۴)
۳۱. الزامات تدوین برنامه ششم توسعه؛ (دفتر بیمه های سلامت) (آبان ماه ۹۴)
۳۲. گزارش جهانی نشاط در سال ۲۰۱۳؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (دی ماه ۹۴)
۳۳. گزارش شاخص کیفیت زندگی در جهان در سال ۲۰۱۶؛ (دفتر مطالعات رفاه اجتماعی) (شهریور ماه ۹۵)